

t de nit-
egonnen,
geproje-
winkels
an Sand-
le grote
erbinding
contact

rijk een
Stukken
waar-
allerlei
de pre-
hun slag
van dat
die rijk
of niet
n geheel
tehouwd,
innen op
Op een
grooten
Sand-
in fjan-
n de ko-
oort, of
mege-
te grote

Hunby,
stuk on-
aar door
ader tot
lijk bezit
afstand
en, want
en, en de
— maar
de geld-
inbidin-
nen doen
en. Hun-
verspan-
de geld-
rillig en
ar, zich
hij ge-
ad komt
e eerste
nby, tot
er neer,
straf is

door het
is ge-
handig
dringen,
it.

kruisen
bloedig,
durende
en tijd,
aest ge-
a. Sand-
narmen
hotel is
om één
in bezit
nadert,
nd. Een
ten en
om in
ren van
enigen;
indhavn

storm-
landing
n moet,
ten, uit
et hotel
fschoon
erwach-
nd zal

hten in
t, einde-
lijkt, dat
enhoofd
ien, den
daarvan
n pier-
at, ver-
tie. Als
opbreuk

e onder-
en ver-
angen-
ut daar
vergeefs
zinnend
aan het
um ge-
Vroeger
arte in
mt hem
isje en
m het

tonnenware ding naar den pierkop begint te kruipen. In saddistische voldoening blijft Hunby in het huisje bij de machinerie staan, tot de geweldige catastrofe komt en hij, met de kraan, naar beneden stort in de wild-schuimende golven.

Het stoomschip is intusschen voor de haven gekomen, maar de kapitein, wel de bekende waar-schuwingsseinen hoorende, maar niets besparend van havenlichten e.d. meent, dat hij door den storm zijn koers is kwijt geraakt en keert, uit vrees voor stranding, naar de open zee terug.

Sandhavn's toekomst is vernietigd; het havenwerk is onherstelbaar vernield. Wat nog te redden zou zijn geweest bij direct ingrijpen moet worden prijsgegeven, omdat nergens menschen te vinden zijn: het is de nacht van de doodenvlucht en alles wat handen heeft staat onder den vuurtoren te rapen! „De visschers, die als havenwachters hadden moeten fungeren... hadden alles, haven en schip in den steek gelaten; een oud instinct was ontwaakt, het was de nacht der vogelvangst". En terwijl daar, onder den vuurtoren, de snijding der belangen bloedig is, is ze het ook bij 't havenhoofd: Hunby heeft zich gewroken en Nagel, die zijn toekomst vernietigd ziet, verhangt zich in een der kamers van het hotel.

Alleen de vuurtoren, onbewogen onder al die botsingen, en van een eigen elektrische installatie voorzien, werpt wijd en stralend, zijn helle bundels over de donkere zee en het donkere land... Vagels, die zich doodvliegen om den vuurtoren, die onveranderlijk is!

Zoo is de hoofdlijn van het boek. Maar daar doorheen loopt een andere lijn, die van Johan Brandt, den zoon van den torenwachter. Zijn geschiedenis is een verhaal in het verhaal. Hij heeft het huis van zijn somberen, ongenietbaren vader verlaten om zelf z'n kost te verdienen. Z'n hoop is gericht op de toekomst van Sandhavn, die hij van kind af heeft zien groeien en op Bodil Hunby's dochter. En ter verwoezelijking van die hoop is hij uitgetogen, om te verdienen. Overal stoot hij op de zelfzucht der menschen, in de oude, bekrompen wereld van Noorid, maar ook in het nieuwe Amerika, waar hij bij een neef het schildersvak leeren zou. Hij zet zich echter tegen alle moeilijkheden scherp en vindt ten slotte zijn carrière: als reclameteekenaar maakt hij goeden opgang. Het verlangen naar zijn vaderland en naar Bodil wordt ten slotte zoo sterk, dat hij naar Denemarken terugkeert, maar als geslaagd man, want hij gaat in opdracht van zijn patroons, om relaties in de Skandinavische landen te zoeken. Daar in Sandhavn vindt hij de ruïne van al zijn verwachting. „De haven was onbruikbaar. Het water liep er doorheen als een zeef, die bood de schepen geen beschutting, maar zekeren ondergang". En van Bodil hoort hij geruchten (te onrechte, zooals uit het verhaal zelf den lezer bekend is) die ook de hoop op haar liefde doen vervliegen. En hij komt tot de erkenning, dat hier niets meer hem bindt.

Stellig is er in dit verhaal dramatische kracht, niet slechts in de sterk-sprekende teekening van de bloedige snijpunten der belangen, maar vooral ook in de personen-typeering. Nagel aan den eenen kant, Hunby, de torenwachter Brandt, de ingenieur Severin aan de andere zijde, zijn als karakters voortreffelijk uitgebeeld. En heel de sfeer is die van het Skandinavische boek, zooals we die boven met een enkel woord omschreven. Maar het is zoo triestig en wanhopig-lichtloos, zoo pessimistisch in zijn beschouwing van het leven als één grote mislukking en teleurstelling, bovendien in zijn toon zoo cynisch en in zijn mentaliteit zoozeer vijandig tegen wat voor ons de hoogste levenswaarden zijn, dat we het niet ter lezing kunnen aanbevelen. 't Verdient als literair werk zeker de vermelding — vandaar dat we er ook een artikel aan gewijd hebben — 't is ongetwijfeld wat men ndemt een „sterk" boek, sterk in zijn compositie en analyse, goed ook van stijl (ofschoon het cynisme weleens in gewilde uitdrukkingen en vergelijkingen zijn kracht zoekt), een merkwaardige vertegenwoordiger ten slotte van moderne Deensche literatuur, maar met dat al toch niet een boek, welks lectuur ons verrijkt, veeleer juist van tegengestelden invloed, en daarom niet een gewenschte roman.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Methodistische Episcopale kerk van Mid-den-Europa is zelfstandig geworden. Zij zal haar eigen Synode hebben en slechts los verbonden zijn met de Algemeene Methodistische Synode. Zij telt twee honderd zeven en zeventig gemeenten, vijftigduizend leden en drie honderd één en dertig predikanten. Achthonderdvijftig zusters zijn verbonden aan den diakonessen-arbeid. Haar terrein van arbeid is in den laatste tijd vooral het oude Habsburgsche rijk. Leider dezer kerkgemeenschap is Bisschop Dr. Nuelsen te Zurich.

De algemeene secretaris van de Presbyteriaansche Alliantie, Dr. Fleming, zal aftreden. Jammer dat hij, door ongesteldheid verhinderd, de verschil-

lende synodes en conferenties dit jaar niet meer kan bijwonen, te meer daar het de laatste maal zou zijn uit oorzaak van zijn aftreden. Dr. Fleming is een vriendelijk man, een rijzige gestalte, zonder het typisch engelsch voorkomen te hebben. Een man, die door persoonlijk bezoek bijzonder op de hoogte was omtrent de toestanden in de Gereformeerde kerken over de wereld. Jammer, dat hij zijn licht omtrent onze kerken en toestanden schijnt opgestoken te hebben bij Prof. Cramer, geen best adres voor objectieve en grondige kennisneming. Dat hij van die zijde zich heeft getracht te oriënteren, leid ik af uit hetgeen hij eens in een paar regels over Dr. Cramer schreef, wat stellig niet door velen, die eenigszins met de toestanden en personen ten onzent op de hoogte zijn, zonder aarzeling zou worden onderstreept. Dat Dr. Fleming omtrent ons land niet voldoende op de hoogte was valt ook uit het feit te constateeren, dat hij geen melding heeft gemaakt van het sterven van Prof. Dr. H. Bavinck, althans niet van de betekenis van diens persoon en werk. Schier nimmer vergeet hij te herinneren in zijn „Notes of the time" dat mannen van naam, zijn heengegaan die in eenige relatie hadden gestaan tot de Alliantie. Zelfs nu zijn er nog onder de hoofdleiders der Alliantie, die met bewondering en enthousiasme spreken over Dr. Bavinck's toespraak op het concilie van Toronto. Van Prof. Dr. Kuypers sterven maakte hij wel melding, met eenige waardering voor dezen grooten leider. Doch ik vraag: aan wie de schuld dat hij niet beter op de hoogte was? Wij hebben voorbeelden genoeg bij te brengen, waaruit blijken kan, dat hij anders en liefst objectief wilde worden ingelicht omtrent ons kerkelijk leven.

Dr. Fleming zal als secretaris der Alliantie worden opgevolgd door Rev. W. H. Hamilton M. A., predikant van de Middle United Free Church, Greenock. Van October tot Januari zal Dr. Fleming hem ter zijde staan en tot zijn arbeid inleiden. De Westersche afdeling van de Alliantie moet aan deze benoeming haar goedkeuring hechten. Rev. Hamilton heeft op drie plaatsen als predikant gestaan, is één en veertig jaar oud, en is eenigen tijd verzorger geweest van het orgaan der Schotsche kerken, voor jongens en meisjes, Greatheart. Als zoodanig is hij het hoofd geweest van de Greatheart Order of World Friendship, met zijn tienduizend leden. Een man dus van de Eenheidsbeweging. Derhalve een man van zijn tijd in de Angelsaksische wereld. In dat opzicht had hij antecedenten, die hebben kunnen leiden tot deze gewichtige benoeming. Men veronderstelt dat hij een gewild man zal zijn bij de kerken van Presbyteriaansche kerkregering en ook buiten de-zelve. Men kan toch weten, dat deze Alliantie steeds meer een Protestantische Alliantie schijnt te willen zijn, dan eene Presbyteriaansche. Ik vrees, dat de grenzen door haar te veel worden uitgewischt en dat Rev. W. H. Hamilton eerder in die richting verder zal sturen dan haar terugroepen tot haar oorspronkelijk doel. Mocht dit tot onzen spijt zoo zijn, dan zal daardoor vanzelf de weg gebaad worden voor een bond van Gereformeerde kerken en voor de Calvinistische Alliantie.

Nog wordt ter zijner aanbeveling gezegd, dat hij dichterlijke en muzikale gaven heeft, en dat hij frisch (nieuw) enthousiasme zal brengen in het werk, waartoe hij is geroepen. Ik kan de opmerking niet terughouden, dat tot het secretariaat van de Alliantie andere eigenschappen, meerdere en hoogere, worden vereischt dan jongens en meisjes te vergezellen op hun reis naar een kamp onder vrolijken marsch in den pas.

De Aloys Gautier, de zoon van den Oud-Testamenticus Prof. Dr. Lucien Gautier, eertijds hoog-leeraar aan de Theol. faculteit van de Vrije Waal-landsche kerk, is benoemd tot secretaris van de Nationale kerk van Genève. Hij was lange jaren secretaris van de Belgische Zendingskerk. De Vénérable Compagnie was eens van bijzonder grote betekenis voor de Gereformeerde kerken van Europa. Toen Calvijn niet meer leefde, wendde men zich tot haar om raad. Had zij nog dezelfde betekenis voor het Gereformeerde Protestantisme, dan zou de positie van Gautier van ongemeene betekenis zijn. Ik meen, dat hij de opvolger is van het vriendelijke oude mannetje Henri Heyer, die zoo gaarne hielp een ieder, die hem om hulp vroeg bij het inzien en naslaan van de overrijke archieven van de aloude Vénérable Compagnie. Ja Vénérable, eervwaardig was zij! Ik meen, dat zij al bijzonder veel van haar betekenis heeft verloren en zeker van haar invloed. Alleen uit historisch oogpunt is zij nog van grote betekenis, en alszoodanig is de benoeming van Gautier, afstameling van een aanzienlijke en zeer degelijke Geneesche familie een zeer eervol. Echter, uit het aannemen van deze benoeming blijkt al weer en uit de ingenomenheid van Dr. Fleming daarmede hoezeer de grenzen worden uitgewischt en hoe verflauwend de eenheidsbeweging werkt. Gautier is een zoon der Vrije kerk. Gautier was secretaris van een Vrije kerk. Gautier werd benoemd tot secretaris van een staande kerk en aanvaardde dit en een der vooraanstaande mannen van de Vrije Schotsche kerk deelt dit alles mee blijkbaar met

grote instemming. Men meene niet, dat deze opmerking uit onverdraagzaamheid voortkomt. Neen, voorwaat, hoe zuiverder men de beginselen handhaaft, hoe verdraagzamer men is. Nog steeds zijn de meest onverdraagzamen, die den mond daarvan vol hebben; zij kunnen alleen verdragen zichzelf en hun gelijken. En de geschiedenis en het heden getuigen dit zeer sterk.

Nast de grootere kerken in Schotland, zooals de Schotsche kerk, dat is, de staande kerk en de United Free Church, te Groningen vertegenwoordigd door Rev. Hagan, zijn er in Schotland nog onderscheiden kleinere Gereformeerde kerken, met twee daarvan zijn wij in correspondentie: de Free Church en de Original Secession Church. Er zijn echter nog enkele kleinere kerken van gereformeerden oorsprong. Over het geheel staan de kerken in Schotland niet zoo scherp tegenover elkaar als in ons land. Met name geldt dit van de Staande kerk en de groote United Free Church. Deze beide zijn verreweg het sterkst. Dat men evenwel niet zoo scherp tegenover elkaar staat als bij ons, blijkt ook hieruit, dat de Alliantie haar afgevaardigden zond naar de Secession en naar de synode van de Gereformeerde Presbyteriaansche kerk. Naast de vijf kerken en kerkjes reeds genoemd, staat nu nog als zesde Gereformeerde kerk de Vrije Presbyterianen, zij hielden haar synode in Inverness. Zij zijn niet aangesloten bij de Alliantie en voelen zich in hun isolement in de Hooglanden goed op hun gemak. In mildheid en goedgevoelheid slaan zij het record en staan boven aan. Onderscheidene van hun dominees zijn overgegaan naar de Vrije kerk. Zelfs een van die predikanten is de deken van hun School en een ander is daaraan professor. Als ik op onderscheiden verspreiden let, dan vermoed ik, dat de Free Church een goede toekomst heeft in Schotland. Naardat de United Free Church zal omtrent aan de gereformeerde leer en de grenzen gaan uitwischen, ook in kerkrechtelijke zin, zal de Free Church weer groeien en versterkt worden door de elementen, die zich verzetten tegen het verlaten der oude wegen. Ook Schotland is het land der vele gereformeerde groepen, maar terzelfder tijd ook een land der eenheidsbeweging.

Duitschland dan krijgt geen bisschoppen implants van superintenden; althans in de Pruisische evangelische kerk, de Unierte kirche. Doch de minderheid, die daarvoor was, was een zeer groote, het ging maar om een paar stemmen (109 tegenover 103). De lijn van voor- en tegenstanders liep niet tusschen gereformeerde en luthersche. Sommige Lutheranen waren tegen bisschoppen en er waren ook gereformeerden voor. In Berlijn was de groote meerderheid onder de predikanten tegen de verandering van titel. De Reformierte Kirchenzeitung, het uitnemend gereedgedr. blad van de Reformierte Bund heeft zich van den aanvang af tegen de omzetting van superintendent in bisschop verklaard en hoopt, dat deze kwestie nu eens vooral van de baan is.

Het Europeesche Protestantische Steunbureau vagerde dit jaar te Londen. Er is zooveel steun nodig. Vele kleine kerkengroepen hebben zich nog niet kunnen herstellen van de verliezen door hen geleden. De ziel van den arbeid is Dr. Adolf Keller te Zurich. De Yale Universiteit heeft hem dit jaar eershalve doctor in de theologie gemaakt. Van Amerika en dan vooral uit de Presbyteriaansche kerken komt het meeste geld in; ook de Rockefeller trust blijft niet achterwege. Dit werk van het Steunbureau te Zurich voor het vasteland van Europa verdient onze volle sympathie. Het verslag van zijn werk te lezen slaat neer en richt weer op, stemt droef en blij. Wat wordt er veel geleden! Doch ook wordt er gelenigd, moge het veel zijn!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Tegenspraak.

Dr. W. A. v. Es schrijft in „Leeuwarder Kerkb." tegenover „Woord en Geest":

Reeds een paar weken geleden merkten we op, hoe geheel onverdragzaam het standpunt is, als een de zaak van Dr. Van Leeuwen op de classis-bruiken zoo zijn afgehandeld, dat zij niet meer op de Generale Synode komen mocht. Toch lezen we nu weer in „Woord en Geest" van 16 September l.l.: DE SYNODALE DEPUTATEN HADDEN IMMERS TOE HEN GEZEGB, TOEN ZIJN SCHORSING WERE OEGE HEVEN: EW ZAAK IS NE GEHEEL AFGEHAN. DELD.

Mogen we eens van „Woord en Geest" vernemen: WAAR en WANNEER dit door de SYNODALE DEPUTATEN aan Dr. N. D. VAN LEEUWEN is gezegd.

Van geheel deze uitspraak is nu letterlijk NIET EEN WOORD WAAR.

Dr. H. W. v. d. Vaart Smit contra den heer H. A. Bakker over de Scheppingsweek.

We vervolgen ons voor 2 weken¹⁾ begonnen ex-

¹⁾ Deze copie, evenals een groot deel van de volgende, bleef een week overstaan.